

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Якість ґрунту

**ФОРМА ЗАПИСУ ІНФОРМАЦІЇ
ЩОДО ҐРУНТУ Й ДІЛЯНКИ**

(ISO 15903:2002, IDT)

ДСТУ ISO 15903:2004

Видання офіційне

БЗ № 11–2004/511

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2006

ПЕРЕДМОВА

1 ВНЕСЕНО: Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського» Української академії аграрних наук, Технічний комітет стандартизації «Ґрунтознавство» (ТК 142)

ПЕРЕКЛАД І НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: **С. Балюк**, д-р с.-г. наук (науковий керівник);
Я. Пащенко, канд. с.-г. наук

2 НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 30 листопада 2004 р. № 268 з 2006–04–01

3 Національний стандарт відповідає ISO 15903:2002 Soil quality — Format for recording soil and site information (Якість ґрунту. Форма запису інформації щодо ґрунту й ділянки)

Ступінь відповідності — ідентичний (IDT)
Переклад з англійської (en)

4 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

**Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України**

Держспоживстандарт України, 2006

ЗМІСТ

	С.
Національний вступ	IV
Вступ	IV
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	1
4 Преамбула	1
5 Перелік параметрів	2
5.1 Загальні положення	2
5.2 Мета дослідження	2
5.3 Загальна інформація	2
5.4 Інформація про ділянку	2
5.5 Кількісні спостереження на місці, охоплюючи додаткові дослідження і дослідження без порушення поверхні	3
5.6 Перелік параметрів, що їх реєструють на місці, й аналізування, проведені на ділянці	3
5.7 Подобиці щодо проби	3
5.8 Транспортування і зберігання проб	3
5.9 Перелік необхідних лабораторних аналізів і відповідні аналітичні процедури, які варто використовувати	3
5.10 Приймання до лабораторії та попереднє готування	4
5.11 Кількісна лабораторна інформація про проби	4
Бібліографія	4

НАЦІОНАЛЬНИЙ ВСТУП

Цей стандарт є тотожний переклад ISO 15903:2002 Soil quality — Format for recording soil and site information (Якість ґрунту. Форма запису інформації щодо ґрунту й ділянки).

Технічний комітет, відповідальний за цей стандарт, — ТК 142 «Ґрунтознавство».

До стандарту внесено такі редакційні зміни:

- слова «цей міжнародний стандарт» замінено на «цей стандарт»;
- до розділу 2 «Нормативні посилання» та до «Бібліографії» додано «Національне пояснення», виділене рамкою;
- уведено структурний елемент «Зміст» для зручності користувачів;
- структурні елементи стандарту: «Обкладинку», «Передмову», «Національний вступ» і «Бібліографічні дані» — оформлено згідно з вимогами національної стандартизації України.

У цьому стандарті є посилання на ISO 10381-6, який прийнято в Україні як національний ДСТУ ISO 10381-6–93 Якість ґрунту. Відбір проб. Частина 6. Настанови щодо відбору, оброблення та зберігання ґрунту для дослідження аеробних мікробіологічних процесів у лабораторії (ISO 10381-6:1993, IDT).

Копії міжнародних документів, на які є посилання у цьому стандарті, можна отримати у Головному фонді нормативних документів ДП «УкрНДНЦ».

ВСТУП

У будь-якій системі, де обробляють ґрунтові дані, але особливо під час визначання якості ґрунту й оцінювання для охорони ґрунтів чи стійкого використання ґрунту, істотно, щоб була отримана і зареєстрована надійна і сумісна інформація. Ця інформація повинна дозволити чітко ідентифікувати ділянку й установити місце її розташування.

Документація повинна охоплювати інформацію, зібрану про характер ділянки під час її досліджування і про характер відбирання проб. Подобиці щодо відбирання проб охоплюють місце, дату і спосіб відбирання проб, розмір проби, це одинична проба чи комплексний зразок й умови транспортування та зберігання. Крім того, мають бути записані подобиці про готування проби і результати дослідження, проведені на пробі. Повинна також бути забезпечена інформація про використані методи дослідження і їхню точність, а також докладна інформація про лабораторію, що здійснює дослідження, разом з інформацією про акредитацію лабораторії і її участь у схемах гарантії якості.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ЯКІСТЬ ҐРУНТУ
ФОРМА ЗАПИСУ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ҐРУНТУ Й ДІЛЯНКИ

КАЧЕСТВО ПОЧВЫ
ФОРМА ЗАПИСИ ІНФОРМАЦІИ О ПОЧВЕ И УЧАСТКЕ

SOIL QUALITY
FORMAT FOR RECORDING SOIL AND SITE INFORMATION

Чинний від 2006–04–01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Мета цього стандарту полягає в тому, щоб досягти високого ступеня гармонізації в звітності про результати, такі як записи, зроблені на місці, про відбирання проб, дослідження проб на місці і лабораторні дослідження проб ґрунту. Щодо даного документа, він дає інструкції про правильне значення величин і одиниць, використовуваних для вираження результатів досліджень, використаних методів і їхньої точності. Цей стандарт також надає інформацію, яка дозволяє дати пробі унікальне кодування, в польовому і лабораторному випробовуваннях, щоб гарантувати можливість відстежити результати.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Наведені нижче нормативні документи містять положення, які через посилання в цьому тексті становлять положення цього стандарту. Для датованих посилань пізніші зміни до будь-якого з цих видань або перегляд їх не застосовують. Однак учасникам угод, базованих на цьому стандарті, необхідно визначити можливість застосування найновіших видань нормативних документів. Члени ІЕС та ІСО впорядковують каталоги чинних міжнародних стандартів.

ISO 11074-1 Soil quality — Vocabulary — Part 1: Terms and definitions relating to the protection and pollution of the soil

ISO 11074-2 Soil quality — Vocabulary — Part 2: Terms and definitions relating to sampling.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

ISO 11074-1 Якість ґрунту. Словник. Частина 1. Терміни та визначення щодо охорони і забруднення ґрунту

ISO 11074-2 Якість ґрунту. Словник. Частина 2. Терміни та визначення щодо відбирання проб.

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті застосовують терміни та визначення, подані в ISO 11074-1 і ISO 11074-2.

4 ПРЕАМБУЛА

З огляду на велику кількість даних, одержуваних під час досліджування ділянки, відбирання проб, аналізування фізичних, хімічних і біологічних властивостей проби і майбутнього оцінювання ризиків для певних цілей чи певного використання землі, важливо, щоб ці дані були записані система-

тично. Цей підхід буде створювати основу кодованої інформаційної системи для досліджування якості ґрунту. Ці дані найбільш прийнятним способом зберігають у Географічній Інформаційній Системі (ГІС).

5 ПЕРЕЛІК ПАРАМЕТРІВ

5.1 Загальні положення

У результаті спостережень характеристик і виконання аналізування на місці проведення дослідження і лабораторного аналізування проб ґрунту може бути зареєстровано великий діапазон параметрів. Може виникнути потреба розширити список параметрів, залежно від гіпотез, розвинених про ґрунти і ділянку, та питань, на які повинні відповісти аналізування.

Залежно від того, стосуються дані попереднього чи детальнього дослідження, будуть істотні розходження в змісті документації. Загальна схема, однак, повинна бути єдина, незалежно від кількості подробиць, що їх повідомляють.

На доповнення до подання фактичної інформації може бути складено додатковий пояснювальний звіт. У більшості випадків, особливо там, де буде виконуватися оцінювання будь-якого ризику, ймовірно, буде обов'язковим пояснювальне повідомлення. У деяких випадках у повідомленні також буде зазначено, як вибирали параметри для спостереження.

Отже, кодована інформаційна система для дослідження якості ґрунту буде потребувати інформації, наданої у 5.2 — 5.11.

5.2 Мета дослідження

Повинні бути вказані причини для досліджування, охоплюючи інформацію щодо передбачуваного використання ділянки і чи є досліджування попереднім або детальним. Повинні бути внесені повне обговорення й опис гіпотез, що були сформульовані. Ця інформація може охоплювати, наприклад, висновки, що стосуються присутності чи відсутності (а також типу і природи) будь-яких забруднювальних речовин, якщо йдеться про потенційно забруднену ділянку.

5.3 Загальна інформація

Треба вказувати таку загальну інформацію:

- a) реєстраційний номер чи назву ділянки;
- b) місце розташування:
 - національного коду (ISO);
 - адміністративного району;
- c) географічні прив'язки:
 - координати й іншу щодо цього питання інформацію для визначання місця розташування (карта) і опис площі ділянки;
 - рівень над поверхнею моря;
- d) дату і час відбирання проб чи оглядання ділянки;
- e) ім'я й інші деталі:
 - особу, що відбирала проби чи оглядала ділянку, а також і відповідальну особу;
 - організацію, відповідальну за відбирання проб чи оглядання ділянки;
 - власника ділянки.

5.4 Інформація про ділянку

В описі ґрунту і ділянки потрібно, по можливості, дотримуватися ISO 11259. Потрібно вказати таку інформацію про ділянку:

- a) особливості рельєфу поверхні ділянки;
- b) ухил і зовнішній вигляд ділянки;
- c) ознаки ерозії і зрушень ґрунту;
- d) клімат на ділянці;
- e) погодні умови під час записування інформації про ділянку і відбирання проб;
- f) подробиці про використання землі, охоплюючи колишнє й теперішнє використання ділянки;
- g) поточний план ділянки, наприклад, присутність бетонних чи асфальтових доріг, будинків і руїн знищених будинків, рослинності, сміттєховищ, побутових трубопроводів, підземних резервуарів і комунікацій;

- h) геологію ділянки;
- i) гідрологію ділянки, особливо режим і коливання рівнів підґрунтових вод, стан підґрунтової води, наступання морських вод;
- j) опис ґрунту;
- k) будь-які інші особливості і події, що могли б вплинути на інтерпретацію зібраних даних;
- l) деталі з джерел інформації, до яких зверталися (охоплюючи посилання на історичний (вихідний матеріал)).

5.5 Кількісні спостереження на місці, охоплюючи додаткові дослідження і дослідження без порушення поверхні

Інформація, така як профілі ґрунтових розрізів чи ґрунтових газів і результати спостережень, повинна бути підсумована, і стосовно предмета вивчення повна інформація представлена в додатках. Повинні бути подані подробиці і результати способів збирання інформації (наприклад, радар, що проникає крізь землю, магнітні спостереження, спостереження за електричною провідністю-опором, спостереження за сейсмічним переломленням та інфрачервона фотографія), які не порушують поверхню ґрунту.

5.6 Перелік параметрів, що їх реєструють на місці, й аналізування, проведені на ділянці

Він може охоплювати спостереження щодо узвишся, виміри опору, інфільтрування, температури ґрунту, відбирання і аналізування проб ґрунтового газу.

5.7 Подробиці щодо проби

Про пробу повинні бути зазначені такі подробиці:

- a) точне географічне місце розташування проби;
- b) схема відбирання проб і місце розташування проб¹⁾;
- c) вжиті заходи безпеки¹⁾;
- d) була проба порушена чи не порушена¹⁾;
- e) інструменти, використані для одержання проб¹⁾;
- f) глибина узяття проби, охоплюючи верхню і нижню межі горизонту (шару), якщо пробу узято як репрезентативну для шару;
- g) об'єм проби;
- h) є проба одиничною чи є комплексним зразком; якщо комплексним зразком, дайте кількість і розподіл точок відбирання проб;
- i) вологість проби у момент узяття (для подальшої інформації див. ISO 11259);
- j) контейнери, використані для проб (наприклад, поліетиленові коробки, широкогорлі пляшки, щільні пакети);
- k) маркування; як тільки пробу узято, вона має одержати чіткий і унікальний ярлик¹⁾;
- l) відразу після відбирання проби треба встановити і цілком задокументований «ланцюг зберігання». Це істотно, якщо проби й аналітичні результати потрібні для юридичних цілей;
- m) якісна інформація про проби, щоб відбити суб'єктивні спостереження, наприклад запах, розподіл пор у непорушених колонках ґрунту, колір чи інші результати спостереження. Категорії можуть охоплювати:
 - непомітний (нижче межі виявлення);
 - помітний;
 - добре помітний.

5.8 Транспортування і зберігання проб

Повинні бути зареєстровані всі подробиці умов транспортування і зберігання проб (температура, освітлювання, вологість, тип пляшки, тривалість транспортування тощо).

5.9 Перелік необхідних лабораторних аналізів і відповідні аналітичні процедури, які варто використовувати

Повний перелік методів, охоплюючи посилання на відповідні міжнародні стандарти.

¹⁾ Для подальшої інформації див. відповідні частини ISO 10381.

5.10 Приймання до лабораторії та попереднє готування

Повинні бути зазначені такі дані:

- a) назва й адреса лабораторії;
- b) лабораторний номер;
- c) попереднє готування¹⁾:
 - висушування проби;
 - розмелювання і просівання;
 - інше попереднє готування.

5.11 Кількісна лабораторна інформація про проби

Повинні бути зазначені такі дані:

- a) результати аналізування;
- b) подробиці про використані методи (посилання на відповідні міжнародні стандарти);
- c) точність методів;
- d) межі виявлення;
- e) одиниці, використані для подання результатів.

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 ISO 10381 (all parts) Soil quality — Sampling²⁾
- 2 ISO 11259 Soil quality — Simplified soil description.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

ISO 10381 (усі частини) Якість ґрунту. Відбирання проб²⁾
ISO 11259 Якість ґрунту. Спрощений опис ґрунту.

¹⁾ Для подальшої інформації див. відповідні частини ISO 10381.

²⁾ Під час публікації цього міжнародного стандарту було опубліковано тільки ISO 10381-3 та ISO 10381-6; інші частини перебувають на різних стадіях готування.

УКНД 13.080.01

Ключові слова: ґрунти, ґрунтові дані, звітність, охорона середовища, якість.

Редактор **М. Клименко**
Технічний редактор **О. Марченко**
Коректор **Т. Нагорна**
Верстальник **Т. Шишкіна**

Підписано до друку 7.09.2006. Формат 60 × 84 1/8.
Ум. друк. арк. 0,93. Зам. Ціна договірна.

Відділ редагування нормативних документів ДП «УкрНДНЦ»
03115, Київ, вул. Святошинська, 2